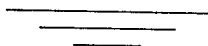

DENNE BOK HAR TILHØRT
VIDKUN QUISLING

UTKAST
TIL ORGANISASJON
AV DEN NORSKE KIRKE

Q-7216

Handwritten notes in cursive script, possibly reading "S. Hammerstad" and "Boktrykkeri".

S. HAMMERSTADS BOKTRYKKERI – OSLO 1944

**INSTITUTT FOR
SAMTIDSHISTORIE**

Kirkeorganisasjon i de øvrige nordiske land.

SVERIGE

1. Kirkestevne og kirkeråd.

I Sverige har fra gammel tid soknefolkets innflytelse på alle soknets forhold vært meget stor. Like fra reformasjonstiden har den svenske kirkes soknealmue hatt sitt *soknesteвне* som besluttende og sitt *kirkeråd* som utøvende myndighet. I over 200 år berodde disse institusjoners rettigheter og plikter på alminnelig hevd. I 1817 utkom det imidlertid en lov om soknesteвне og kirkeråd. Den kirkelige og den borgerlige kommune falt sammen, slik at soknesteვნet og kirkerådet behandlet såvel borgerlige som kirkelige saker. Den stadige økning av de borgerlige oppgaver gjorde det imidlertid nødvendig å skille mellom en borgerlig og en kirkelig kommune. Dette ble gjort ved forordningen av 1862 om «Kyrkostämna samt kyrkoråd och skoloråd». Ved siden av soknesteვნet som no fikk seg overlatt de mer borgerlige oppgaver kom *kirkestevnet* med soknepresten som formann. Som utøvende organer for kirkestevnet kom *kirkerådet* og *skolerådet*. I praksis kom imidlertid de kommunale og kirkelige stemmeberettigede til praktisk talt å bestå av de samme personer. Innføringen av alminnelig stemmerett i 1918 førte til en slik økning av de stemmeberettigedes antall at kirkestevnet i større menigheter ble en uberegnelig myndighet hvor en tilfeldig majoritet kunde treffe avgjørelsen i viktige spørsmål.

Lov av 6 juni 1930 om menighetsstyre i visse kommuner, førte til en inngripende omlegging av menighetsorganisasjonen. I menigheter på over 5000 innbyggere ble kirkestevnets beslutningsmyndighet overført til *kirkefullmektiger*. I mindre menigheter ble innføring av kirkefullmektiger valgfri. Såvel kirkestevnet som kirkefullmektigene fikk rett til å velge formann. Soknepresten kan delta i kirkefullmektigenes

forhandlinger, dog uten stemmerett. Er han valgt som medlem, kan han også velges til formann. I *kirkerådet*, kirkefullmektigenes (soknesteვნets) utøvende myndighet, er soknepresten fortsatt selvskreven formann. Skolevesenet er helt underlagt soknesteვნet.

Vilkårene for valg til kirkerådet har fått en formulering som tilsikter å tilbakegi rådene sin kirkelige karakter. Da kirkefullmektiger derimot velges etter forholdstallvalg, som ved valg i kommune og stat, blir denne institusjons sammensetning bestemt av de politiske partiers deltakelse i valgene.

2. Domkapitel.

Hvert stift har sitt *domkapitel* (konsistorium), som har følgende medlemmer:

1. Biskopen som formann.
2. Domprosten som varaformann. I stift hvor det ikke er domprost beskikker Kongen for 6 år blant stiftets prester et medlem som varaformann.
3. En av stiftets prester valgt prest i fast embete i stiftet.
4. En av Kongen etter forslag av domkapitlet for 6 år beskikket i det offentlige liv erfaren legmann.
5. En legmann med nidkjærhet og innsikt i det kirkelige menighetsliv, valgt av representanter for hver menighet i stiftet.
6. Et av Kongen etter forslag av domkapitlet for 6 år beskikket medlem, som er i besittelse av særlig fagkunnskap på folkeundervisnings område.
7. I de stifter som har teologisk fakultet beskikker Kongen etter domkapitlets forslag to av fakultetets professorer som medlemmer av domkapitlet.

Domkapitlets virkeområde:

1. *Forhold som direkte angår kirkevesenet.*
 - a. Avvikelser fra den normale gudstjenesteordning, f. eks. når gudstjenester midlertidig forlegges til annet lokale enn kirken.
 - b. Domkapitlet avgir uttalelser i alle saker som angår oppføring eller restaurering av kirker, anlegg, utvidelse eller nedlegging av kirkegårder.
 - c. Gjennom presteeksamen har det kontroll med hvilke prester som oppnår ansettelse i stiftet.
 - d. Fastsetting av regler for arbeidsfordelingen mellom prester i samme menighet.
 - e. Spørsmål i forbindelse med endring i den kirkelige inndeling.
2. *Forhold angående undervisningsvesenet.*

Domkapitlets befatning med den høyere skole er no av liten betydning. Derimot har det bevart en ikke ubetydelig myndighet i forhold til folkeskolen. Domkapitlet er mellominstans mellom de lokale skolemyndigheter og den øverste skoleledelse.

3. *Domsvirksomhet.*

Domkapitlet som domstol er i tidens løp blitt atskillig innskrenket. Den omfatter no bare presters forseelser i den egentlige prestegjerning: saker hvor en prest anklages for å forkynne og lære i strid med den svenske kirkes lære, og saker hvor en prest anmeldes for ved sin ferd å vekke alminnelig forargelse. Avgjørelsene kan innankes for overretten.

4. *Økonomisk forvaltning.*

Denne gjelder i første rekke domkirken og de midler som direkte står under domkapitlets varetakt. Videre mottar og videresender domkapitlet innkomne offer- og kollektmidler, samt utøver et visst tilsyn med den høyere skoles midler.

I 1932 ble en del av domkapitlets virksomhet overført til *stiftsnevnden*. Stiftsnevnden består av 5 medlemmer, 3 utnevnt av Kongen og 2 valgt av domkapitlet. Det vanlige er at domkapitlet som det ene medlem velger biskopen, som deretter av Kongen beskikkes til formann og som det annet medlem velger en av domkapitlets tjenestemenn. *Stiftsnevndens oppgave* er å føre tilsyn med administrasjonen og forvaltningen av de kirkelige jordegods innen stiftet.

3. Kirkemøte.

Kirkemøtet er den svenske kirkes fellesorgan. Det består av 60 medlemmer, 30 geistlige og 30 legmenn.

Selvskrevne medlemmer:

1. Samtlige stiftsbiskoper.
2. Hvert av de teologiske fakulteter utpeker to av dets lærere.
3. Hvert stift og Stockholm by utpeker en prest i fast embete.
4. Hvert stift og Stockholm by utpeker to legmenn, unntatt Visby stift som utpeker én. Det er intet til hinder for at en prest velges til et legmannsombud.

Erkebiskopen er kirkemøtets formann. Viseformannen utnevnes av Kongen blant de øvrige biskoper.

Kirkemøtet trer normalt sammen hvert 5 år på tid og sted som Kongen bestemmer. Kongen har rett til å sammenkalle kirkemøtet oftere lik som han har rett til å oppløse det når det har vært sammen en måned.

Kirkemøtet behandler saker som forelegges det av Kongen, eller som de enkelte medlemmer ønsker behandlet.

Kirkemøtet har ikke noen egentlig forfatningsmessig vetorett. Det kan i alminnelighet kun framkomme med «forestillinger og ønsker». Saker som angår bibeloversettelse, salmebok, tekstbok, alterbok eller katekisme har den geistlige avdeling av kirkemøtet rett til å fordre seg forelagt på forhånd til behandling. Ved behandlingen av disse saker i kirkemøtet kreves $\frac{2}{3}$ av de tilstedeværende stemmer.

Kirkemøtet våker dessuten over den rette forståelse av gjeldende kirkelover. Det kan således underkjenne den fortolkning som er gitt av «Øverste domstol». En slik underkjent forståelse kan ikke lenger påberopes av domstolene. Kirkemøtets bifall kreves til forandring i presteskapets privilegier. Kirkemøtet velger også styre for «Svenska Kyrkans Mission», «Svenska Kyrkans Diakonisstyrelse» og «Svenska Kyrkans Sjömandsvårdsstyrelse», hvor erkebiskopen er formann.

Ekklesiastikministeren fungerer på Kongens vegne som kirkens øverste leder.

FINNLAND

1. Kirkestevnet.

Ethvert konfirmert menighetsmedlem som har fylt 24 år har rett til å delta i kirkestevnets for- handlinger.

Kirkestevnets virkeområde:

1. Fremme av kristendomskunnskap og kristelig liv i menigheten.
2. Tiden for og ordningen av gudstjenesten.
3. Valg av medlemmer til kirkerådet og anset- telse av kirkeverge.
4. Forvaltning og anvendelse av kirkens midler.
5. Oppføring og vedlikehold av kirke og preste- gård samt anlegg og vedlikehold av kirkegård.
6. Prestevalg, valg av klokker og organist.
7. Forandring i den geistlige inndeling.
8. Ilikning av skatt til kirkelige formål.

Soknepresten er kirkestevnets formann. Det avholdes ordinært to kirkestevner årlig. I større menigheter *skal* det, og i mindre menig- heter *kan* det velges *kirkefullmektiger*. I menigheter hvor det er valgt kirkefullmektiger, overgår kirkestevnets funksjoner til disse.

2. Kirkerådet.

I hver menighet skal det være et kirkeråd hvor soknepresten er formann og menighetens øvrige prester er selvskrevne medlemmer. Dessuten be- står kirkerådet av så mange av menighetens «for gudsfrykt og kristelig nidkjærhet velkjente» medlemmer, som menigheten finner det hensikts- messig, dog ikke mindre enn 6. Valget gjelder for 4 år.

Det påligger kirkerådet:

1. å dra omsorg for den kristne moral og hånd- heve kirketukten i menigheten,
2. å være presteskapet behjelpelig i dets virk- somhet,
3. å føre det nærmere tilsyn med forvaltningen av kirkens og menighetens eiendom og inn- tekter,
4. å ansette og avskjedige de lavere kirkefunk- sjonærer,
5. å utføre de av kirkestevnet gjorte vedtak,
6. samt å utarbeide innstillinger og forslag i de saker som skal forelegges kirkestevnet.

Kirkerådets medlemmer skal være et for- bilde for menigheten og hver for seg holde øye med menighetsmedlemmenes liv med sær- lig henblikk på forholdet mellom ektefeller, foreldre og barn, og herskap og tjenestefolk.

Det påhviler medlemmene å påse at hellig- dagene såvel i kirken som i heimen feires på verdig måte. For dette øyemed inndeles menigheten i distrikter som tildeles de enkelte medlemmer. Hvor forsømmelser overfor kir- kens hellige handlinger eller hvor kristen- domsforakt viser seg i menigheten, må kirke- rådet treffe de forføyninger som finnes hensiktsmessige.

Blir noen innkalt for kirkerådet, plikter han å avgi møte.

3. Domkapitlet.

I hvert stift skal det være et domkapitel. Det består av biskopen som formann, domprosten som nestformann, to teologiske utdannede med- lemmer valgt av stiftets presteskap, samt dom- kapitlets sekretær, som har fast sæte og stemme i kapitlet. De to teologiske utdannede medlem- mer, skal foruten grundig kjenskap til kirkelige anliggender, også besitte grundig vitenskapelig innsikt. Ved domkapitlet er dessuten ansatt en notarie.

Det påligger domkapitlet å være kirkenes over- tilsyn, våke over lærens renhet, over gudstjenes- tens, sakramentenes og de andre kirkelige hand- lingers rette forvaltning, dra omsorg for embets- besettelser, ta vare på menighetenes og preste- skapets forhold i lære, liv og embete, befeste og fremme kirkens rett og beste, oppta og avgjøre rettssaker og klager som henhører under dom- kapitlet. Det tilkommer domkapitlet å dømme i saker som angår en prests forhold i embetet, for så vidt det ikke dreier seg om en alminnelig borgerlig sak. Blir en prest anklaget for en verds- lig domstol, lar domkapitlet seg representere ved et ombud, som følger sakens gang og avgir inn- beretning til domkapitlet.

Hvert femte år — eller oftere om det er nød- vendig — skal stiftets presteskap innkalles av biskopen til et *prestemøte*. Prestemøtets formål er dels prestenes fortsatte teologiske og praktiske utdanning, dels å forberede viktige saker ved- rørende kirkens forvaltning og styre. Minst en gang om året skal prostiets presteskap sammen- kalles til møte med samme formål som stiftets prestemøte.

4. Kirkemøtet.

Kirkemøtet som ordinært sammentrer hvert femte år, har følgende sammensetning:

1. Samtlige stiftsbiskoper.
2. Så mange prester at deres antall svarer til $\frac{2}{3}$ av landets prostier, valgt stiftsvis.
3. En legmann fra hver av landets prostier.
4. Et medlem av regjeringen, et medlem av høyesterett, høyeste forvaltningsdomstol og fra hver av landets overretter, en professor fra det teologiske og en fra det juridiske fakultet ved landets universiteter.

De lege medlemmer av kirkemøtet velges av valgmenn, en valgmann fra hvert prestegjeld. Valgmannen velges på kirkestevnet.

Erkebiskopen er kirkemøtets formann. Har erkebiskopen forfall beskikker republikkens president en av de andre biskoper som formann.

Det tilkommer og påligger kirkemøtet:

1. Å stille forslag om nye eller om endring eller fortolkning av gjeldende bestemmelser i kirke-loven. Disse forslag forelegges republikkens president til prøvning og godkjenning.

2. Å anta ny salmebok, alterbok, tekstbok, kate-kismus og bibeloversettelse.
3. Å avgi uttalelser om saker som forelegges det av regjeringen.
4. Å utpeke de menn som skal utarbeide forslag til endringer i de i punkt 2 nevnte saker.

Til endring av kirkeforfatningen og i de førnevnte kirkelige bøker kreves at saken be-handles og vedtas av to kirkemøter med kvali-fisert flertall. Kirkemøtet begynner og slutter med en offentlig gudstjeneste og må ikke vare over en måned.

Minst en gang om året innkalles landets bisko-per til et *bispemøte* som ledes av erkebiskopen. En assessor fra hvert av domkapitlene deltar i møtet. Det påhviler bispemøtet å utarbeide arbeidsplan for kirkemøtet og forberede de saker som behandles på kirkemøtet.

Kirkens øverste styre ligger hos landets *regje-ring*. Riksdagsmedlemmer som ikke tilhører kir-ken, har ikke stemmerett i kirkelige saker.

DANMARK

Grundloven av 5 juni 1849 innførte trosfrihet, men gav den tidligere Statskirke en særlig stil-ling. I § 3 heter det således: «Den evangelisk-lutherske kirke er den danske folkekirke og understøttes som sådan av staten». Det fram-gikk av den grunnlovgivende riksdags behand-ling av grunnlovsforslaget at det var meningen at denne kirke skulde stå i et friere forhold til staten enn den bestående Statskirke, samtidig som den skulde stå i et nærmere forhold til staten enn de andre trossamfund. Den nærmere fastsettelse av dette forhold, ble ikke tatt inn i grunnloven, men henskutt til seinere lovgivning. Dette fikk uttrykk i Grundlovens § 80 (den noværende Grundlovs § 73), hvor det heter: «Folkekirkens forfatning ordnes ved lov». For-fatningsspørsmålet er imidlertid stadig blitt ut-satt. Trass Grundlovens løfteparagraf (§ 73) er den danske folkekirke den dag i dag en *stats-kirke*. Den under grunnlovsforhandlingene be-budede selvstendiggjørelse av folkekirken uten brudd mellom stat og kirke er fremdeles uløst. Folkekirkens styre ble liggende hos de samme organer som har avgjørelsen i statens anliggender. Den kirkelige lovgivningsmyndighet er hos Kon-gen og riksdagen. Administrasjonen er foregått

gjennom kulturministeriet, og fra 1916, gjennom kirkeministeriet. Rikets biskoper er ministeriets rådgivere ved utarbeiding av nye ritualer og ny liturgi.

I 1853 nedsattes den første kirkekommisjon til å fremsette forslag til en forfatning av folke-kirken. Kommisjonen avgav året etter et en-stemmig forslag om oppretting av menighetsråd, og med stort flertall innføring av et kirkeråd på 54 medlemmer. Kirkerådet skulde bestå av samtlige biskoper, 2 teologiske og en juridisk professor, 18 prester og 26 legmenn, valgt ved inndirekte valg. Ingen av forslagen ble gjennom-ført.

I 1868 nedsattes en ny kommisjon, som heller ikke framkom med forslag som regjeringen anså egnet til å framlegge for riksdagen.

I 1883 ble det ved kgl. resolusjon opprettet et kirkelig råd, bestående av samtlige biskoper samt en teologisk og en juridisk professor. Dette råd som for øvrig ble opphevet i 1901, avgav i den tid det bestod betenkninger i en rekke saker.

Ved lov av 15 mai 1903 ble det opprettet menig-hetsråd hvis egentlige formål var å velge med-lemmer til et kirkelig utvalg, som skulde ned-settes for å utarbeide forslag til lov om kirkens

forfatning. I menighetsrådet var soknepresten selvskreven formann. Dessuten skulde det bestå av 4 valgte medlemmer av menigheten. I byene gikk vedkommende kirkeinspeksjon og de faste kapellaner også inn som medlemmer av rådet.

I 1906 framla utvalget sitt forslag til forfatning av folkekirken. Foruten *menighetsråd* foreslår utvalget opprettet et *kirkeråd*. Kirkerådet skulde bestå av Sjællands biskop samt 3 andre biskoper valgt av samtlige biskoper, 26 medlemmer (prester og legfolk) valgt stiftsvis ved indirekte valg av prester og legfolk i forening, 1 medlem fra Færøene, 1 medlem fra det teologiske fakultet, 1 kirkerettslærer, valgt henholdsvis av det teologiske og det juridiske fakultet, samt 6 medlemmer valgt av kirkeministeriet, samtlige valgt for 6 år. *Kirkerådets virkeområde* tenktes kun å skulle omfatte å være rådgiver i kirkelige anliggender. I rent kirkelige anliggender måtte imidlertid ingen ny anordning utstedes av den utøvende makt, dersom kirkerådet frarådet den. Dette siste skulde gjelde saker som angikk kirkens lære og gudstjeneste, nådemidlenes forvaltning, alterbok, salmebok, sjelesørgerforholdet mellom prest og menighet, kristendomsundervisningen og lærebøkene i denne, kirketukten, prestevigselen og adgangen til prekestolen.

Utvalgets forslag ble imidlertid ikke fremmet for kirkerådets vedkommende. Derimot ble dets forslag til lov om menighetsråd vedtatt av riksdagen i 1912. Loven var i alt vesentlig overensstemmende med loven av 1903, som ikke skulde gjelde etter 1 januar 1910.

I 1920 ble det på ny nedsatt et utvalg for å framkomme med forslag til kirkelig lovgivning. Resultatet av dette utvalgs arbeide ble en ny lov om menighetsråd av 30 juni 1922, lov om bruk av kirker, lov om kirkers bestyrelse, lov om vedlikehold av kirker og kirkegårder, lov om besettelse av bispeembeter m. v., men heller ikke denne gang ble det vedtatt noen lov om kirkeråd.

I 1928 ble det på ny nedsatt et utvalg til å drøfte forholdet mellom staten og folkekirken og avgi betenkning om eventuelle endringer i de bestående forhold, derunder også formålstjenligheten av en fullstendig atskillelse mellom kirke og stat. Utvalget kom til å bestå av 26 medlemmer. I et skriv til utvalget av 20 juni 1928 om-

tales at det vilde være ønskelig om arbeidet kunde utføres på ett a to år. Istedenfor to år kom utvalgets arbeide til å strekke seg over ti år. Utvalget avholdt i alt 250 fellesmøter foruten de mange møter som ble avholdt av de 19 nedsatte underutvalg. Utvalgets «Betenkning» forelå trykt i 1940.

Det underutvalg som den 8 februar 1929 ble nedsatt for å utarbeide forslag til betenkning om «folkekirkens styrelse» var allerede den 11 desember s. å. ferdig med sitt arbeide. Underutvalgets forslag ble i det vesentligste vedtatt av utvalgets flertall.

Utvalget finner at tiden no må være inne til å oppfylle løfteparagrafen (§ 73) i grunnloven, som tilsiktet en virkelig selvstendiggjørelse av folkekirken uten brudd mellom stat og kirke. Utvalget foreslår derfor opprettet et fellesorgan for den danske folkekirke, utstyrt med myndighet først og fremst til å treffe avgjørelser i de såkalte indre anliggender i kirken. Dette fellesorgan foreslås valgt på de bestående menighetsorganisasjoners brede basis, da disse tillater alle kirkelige retninger fritt å gjøre seg gjeldende.

Utvalget foreslo i henhold hertil opprettelse av et *kirkeråd* på 26 medlemmer, hvorav 21 skulde velges ved indirekte valg av menighetsrådene, 3 skulde velges av og blant landets tjenestegjørende biskoper, 1 medlem skulde velges av det teologiske fakultet og 1 medlem som var kyndig i kirkelig lovgivning, skulde velges av kirkeministeren.

Forslaget bestemmer videre at kirkerådets betenkning skal innhentes om ethvert forslag i kirkelige anliggender, som av ministeren forelages riksdagen. Når det gjelder kirkens indre anliggender (se foran om dette begrep) kan nye bestemmelser eller endring i bestemmelser angående disse ikke gjennomføres uten kirkerådets tilslutning.

Utvalget uttaler bl. a. om kirkerådet: «Dets betydning skal ikke ligge i, at det har makt og myndighet, men i at det er en lovmessig opprettet institusjon, at dens medlemmer representerer deler av kirkefolket, og i at de kirkelige myndigheter er pliktige til å innhente rådets erklæring».

Utvalgets forslag er hittil ikke behandlet hverken av folketinget eller riksdagen.

Utkast til organisasjon av Den norske kirke.

Erfaringen fra de siste 4 år hvor oppnevning og førerprinsippet er anvendt i offentlige råd og styrever, synes å tale for en viss forening av førerprinsipp og valg.

Dette er blant annet kommet til uttrykk i de utredninger som Kulturtingets organisasjonsutvalg har framlagt.

På et møte hos minister Fuglesang den 20 mars 1944, hvor foruten utvalgets medlemmer, også Ministerpresidenten og ekspedisjonssjefene Viig og Holst var til stede ble organisasjonsmessige spørsmål framlagt og drøftet. «På spørsmål hvorvidt avgjørelser i Kulturtinget skulde treffes ved stemmegivning eller om førerprinsippet skulde innføres, uttalte Ministerpresidenten at det vel i alminnelighet var rimelig at førerprinsippet ble anvendt, men *han fant det naturlig at det ble åpnet adgang til i visse tilfeller å foreta avstemning*. Spørsmålet om i hvilke tilfeller avstemning skulde finne sted, måtte enten bestemmes i vedtektene eller overlates til Ministerpresidenten eller til presidentens avgjørelse i hvert enkelt tilfelle.» (Citat fra referat utarbeidet under møtet, undertegnet Halland og Ragnvald Lassen).

I en lengere utredning fra organisasjonsutvalget av mars 1944 uttales det at det vil være ønskelig at det i de enkelte forbundsråd er noen valgte representanter. Samtlige førere må personlig ha avgjørelsen nedad i sin hånd, mens det vil være naturlig at nærmeste høyere instans oppnevner leder for nærmest lavere.

Det vesentlige er at de enkelte råds uttalelser er enkeltmannsråd — overfor lederen — som selv har avgjørelsen. Derimot er det «teknisk intet til hinder for at disse råd eksempelvis kan velges på vanlig vis». Et råd bør ellers bestå av nestleder som utpekes av lederen innen rådet, eventuelt av selvskrevne medlemmer, og endelig av valgte medlemmer.

Ved organisasjon av Den norske kirke turde en slik forening av fører- og valgprinsipp både vise seg å være klok og hensiktsmessig.

En kunde da tenke seg at organisasjonen fikk følgende struktur:

1. Menighetsmøte og menighetsråd:

Menighetsmøtet og menighetsrådet er lokalmenighetenes organer som de kirkelige myndigheter kan henvende seg til når de ønsker menighetens uttalelse i kirkelige anliggender, og som kan avgi de uttalelser som lokalmenigheten av egen drift ønsker å avgi om de samme anliggender.

Menighetsmøtet som alle medlemmer som har fylt 21 år kan delta i, ledes av soknepresten og innkalles av denne så ofte det trenges eller finnes ønskelig eller når minst 20 menighetsmedlemmer forlanger det.

Menighetsmøtet velger rådgivende medlemmer av menighetsrådet.

Før vedkommende myndighet fatter vedtak skal menighetsmøtet ha rett til å uttale seg om alle spørsmål hvor gjeldende lov, vedtak eller forordning gir menighetsmøtet rett til å avgi erklæring før vedtak fattes.

Menighetsmøtets erklæring kan innhentes av kirkedepartement, kirkeråd, domkapitel, bispedømmeråd og menighetsråd i saker som har betydning for menigheten. Departement og kirkeråd kan innhente menighetsmøtets erklæring i saker som angår den hele landskirke, domkapitel og bispedømmeråd i saker som angår bispedømmet. I saker som angår landskirke, bispedømme eller menighet kan menighetsmøtet av egen drift avgi uttalelser og inngi andragende.

Menighetsmøtets vedtak fattes med simpelt flertall av de frammøtte stemmeberettigede menig-

hetsmedlemmer. I tilfellet stemmelikhet gjør lederens stemme utslaget. Vedtakene innføres i menighetsmøtets forhandlingsprotokoll og meddeles vedkommende myndigheter.

Biskopen og prosten har adgang til å delta i menighetsmøtet, dog uten stemme.

Menighetsrådet består av soknepresten som formann og 3 eller 5 rådgivere, som må være medlemmer av statskirken og ha rett til å delta i menighetsmøtet. Formannen utpeker selv sin stedfortreder innen rådet. En av rådgiverne med varamann oppnevnes av ordføreren, de øvrige 2 eller 4 med varamenn velges på et menighetsmøte. Menighetsrådets funksjonstid er 4 år. Menighetsrådet kan velge sekretær og kasserer i eller utenfor sin midte. Også disse må være medlemmer av statskirken og bør tilhøre menigheten.

Menighetsrådet har å forberede og avgi innstilling om alle saker som forelegges menighetsmøtet eller som dette selv beslutter å oppta.

Menighetsrådet trer i steden for kirketilsynet og menighetens lønningsutvalg og overtar disses funksjoner etter gjeldende bestemmelser.

Før vedkommende myndighet fattet vedtak skal menighetsrådet ha rett til å avgi erklæring om: ansettelse av ny prest i menigheten, reparasjon og utbedring av soknets kirke, utvidelse av kirkegård og for øvrig alle spørsmål hvor gjeldende lov, vedtak eller forordning gir menighetsrådet rett til å avgi erklæring før vedtak fattes.

Menighetsrådet kan sette i gang kristelig virksomhet innen menigheten og tilkalle skikkede menn og kvinner utenfor sin midte til å delta i sådan virksomhet. Det kan også oppnevne arbeidsutvalg utenfor sin midte til frivillig å utføre verv eller lede grener av rådets virksomhet.

Det påligger menighetsrådet å ha sin oppmerksomhet henvendt på alt som kan gjøres for å fremme det kristelige liv i menigheten, særlig for at Guds ord kan bli rikelig forkynt, syke og døende betjent dermed, ungdommen samlet om gode formål, og legemlig og åndelig nød avhjulpet.

Det kan av vedkommende departement i vedtekts form bestemmes at visse saker skal avgjøres ved avstemning, liksom formannen, for en enkelt saks vedkommende kan bestemme at den avgjøres ved avstemning. I tilfellet stemmelikhet gjør formannens stemme utslaget.

Vedtakene innføres i menighetsrådets forhandlingsbok som for hvert møte underskrives av samtlige tilstedeværende.

II. Bispedømmeråd.

Bispedømmerådet består av biskopen som formann, de øvrige medlemmer av domkapitlet samt 4 medlemmer (et geistlig og tre lege) av bispedømmets menighetsråd valgt av disse for 4 år. Formannen utpeker selv sin stedfortreder innen rådet.

Bispedømmerådet har som oppgave å formidle og fremme samarbeidet mellom menighetsrådene og avgi uttalelser i saker som biskopen eller Kirkedepartementet forelegger det. Av eget tiltak kan det rette henvendelser til eller avgi uttalelser til kirkemyndighetene om spørsmål av interesse for bispedømmet eller kirken i sin helhet. For øvrig skal rådet ha sin oppmerksomhet henvendt på alt som kan gjøres for å fremme kirkelige virksomheter og kristelig liv i bispedømmet. I dette øyemed kan det ta opp arbeide av forskjellig art: organisere og sette i gang forkynnelse og annen kristelig virksomhet eller gi sådant arbeide støtte og bistand, formidle utveksling av prester mellom de enkelte menigheter, søke å få gudstjenester avholdt i de kirker som ikke har ordinær gudstjeneste hver søndag, fremme bruken av kirken til oppbyggelig virksomhet, søke ordnet gudstjenester ved jernbaner og veganlegg, fiskevær og arbeidstjenesteleirer. Rådet bør også yte sin støtte til sosiale og humanitære tiltak av almen art.

Det arbeide som tilligger domkapitlet skal bispedømmerådet ikke befatte seg med uten at slike saker blir forelagt det av domkapitlet.

III. Kirketinget.

Kirketinget er statskirkens fellesorgan. Erkebiskopen er kirketingets president med Oslo biskop som visepresident (presidentens stedfortreder).

Kirketinget består av 60 medlemmer og har følgende sammensetning:

Bispedømmerådenes ledere (biskopene).

En av de to teologiske fakulteters dekaner oppnevnt av Ministerpresidenten.

En av de to praktisk teologiske seminarers rektorer oppnevnt av Ministerpresidenten.

En av de to praktisk teologiske seminarers kirkerettslærere oppnevnt av Ministerpresidenten.

Presteforeningens landsleder (formannen i Den norske kirkes presteforenings sentralstyre).

Klokker og diakonforbundets landsleder.

En representant for de kristelige organisasjoner innen Statskirken, oppnevnt av Ministerpresidenten. Organisasjonenes fellestråd har anledning til å bringe 3 representanter i forslag.

Tre medlemmer (1 prest og 2 legmenn) fra hvert bispedømmeråd valgt av bispedømmerådene hver for seg.

Seks medlemmer oppnevnt av Ministerpresidenten.

Kirketinget trer sammen hvert 3. år på tid og sted som Ministerpresidenten bestemmer. Ministerpresidenten har rett til å sammenkalle det oftere, liksom han har rett til å oppløse det.

Kirketinget skal være et rådgivende organ for Ministerpresidenten og Kirkedepartementet. Andre departementer som behandler saker av betydning for kirken (saker vedrørende helligdagslovgivningen og ekteskapslovgivningen m. v.) skal også ha høve til å spørre kirketinget til råds. Det forutsettes her at kirkerådet trer i kirketingets sted i den tid dette ikke er samlet.

Kirketinget (resp. kirkerådet) skal ha rett til å få seg forelagt ethvert forslag til lov, vedtak eller forordning om kirkelige anliggender før det legges fram i regjeringssamling. Det samme gjelder enhver avgjørelse i saker angående kirkens indre anliggender, som gudstjenesteordning, alterbok, tekstbok, salmebok, konfirmasjon og konfirmandforberedelse m. v.

Kirketinget har *ingen selvstendig bevilgende myndighet*. Derimot kan de bevilgende myndigheter overlate til kirketinget å disponere bestemte summer til bestemte kirkelige formål. Kirketinget kan således få i oppdrag å *fordele* bevilgede beløp til visse kirkelige formål.

Kirkedepartementet forelegger kirketinget en treårsberetning om de kirkelige fonds og statskirkens benefiserte gods i det hele, med ekstrakter av fondsregnskaper og kirkebudsjetten i treårsperioden. Kirketinget har anledning til å nedsette en komite som gjennomgår fonds- og prestegårdsforvaltningen i treårsperioden. Komiteen skal ha rett til å få seg forelagt alt det materiell som kan bli den til hjelp i arbeidet.

Kirketinget og dets underordnede organer (domkapitlet, bispedømmeråd, menighetsråd og menighetsmøte) må kunne få seg overlatt en rekke oppgaver til løsning. Statskirkens sentralforvaltning vil dermed bli betraktelig avlastet og kunne gå over fra å være et detaljbehandlende administrasjonsapparat til å bli et kontrollerende og initiativtagende organ i kirkeforvaltningen.

Kirketinget har vedtaksrett i den utstrekning Ministerpresidenten og sjefen for Kirke- og

undervisningsdepartementet delegerer slik rett til det.

Kirketinget kan *ikke* få noen kontrollerende myndighet overfor sjefen for Kirkedepartementet. Han er innen sitt myndighetsområde ansvarlig overfor Ministerpresidenten. En annen sak er det at kirketinget må ha rett til å øve kritikk overfor Kirkedepartementet dersom tinget finner at departementet har handlet galt.

For øvrig vil kirketinget ha kontrollrett i den utstrekning det får vedtaksrett.

Kirketinget skal ikke minst være *det formidlende organ* mellom kirkefolket og staten. Statsmaktene vil gjennom kirketinget og de underordnede kirkelige organer, ha adgang til hurtig og effektivt å finne fram til kirkefolkets mening om det enkelte spørsmål. Det enkelte kirkemedlem skal ha adgang til å få sine synspunkter fremmet overfor statsmyndighetene. Dette kan bare skje ved organisasjon av Statskirken.

Kirketinget er såvel administrativt som faglig underordnet Ministerpresidenten. I rang vil det stå sideordnet Næringsstinget og Kulturtinget. Kirketingets president har rang som Næringsstingets og Kulturtingets presidenter.

Ministerpresidenten eller den han bemyndiger kan bestemme at visse saker skal avgjøres ved avstemning som avgjøres ved simpelt flertall. I tilfellet av stemmelikhet gjør presidentens stemme utslaget.

IV. Kirkerådet.

Kirkerådet består av kirketingets president som formann og følgende medlemmer av kirketinget:

Visepresidenten (Oslo biskop).

Presteforeningens landsleder.

Klokker og diakonforbundets landsleder.

Kirketingets representant for de kristelige organisasjoner innen statskirken.

Den teologiske fakultetsdekan.

Den praktisk-teologiske seminarrektor.

To av de seks Ministerpresidentoppnevnte medlemmer av Kirketinget, oppnevnt av Ministerpresidenten.

To medlemmer valgt av kirketinget innen de bispedømmerådsvalgte medlemmer av kirketinget.

Kirkerådet er kirketingets faste arbeidsutvalg og overtar kirketingets oppgaver når dette ikke er samlet. Det er derfor ønskelig at dets med-

lemmer bor i eller nærmest mulig Oslo. Dets møter ledes av presidenten eller visepresidenten.

Det påhviler dessuten kirkerådet å utarbeide arbeidsplan for Kirketinget og forberede de saker som behandles på dette. Likeså forelegger det kirketinget en treårsberetning om de saker som er blitt behandlet i treårsperioden.

Før avgjørelse treffes, skal kirkerådet ha anledning til å uttale seg om:

forslag til statsbudsjett for såvidt angår anvendelsen av overskottet av de kirkelige fonds, utnevnelse og avskjed av biskoper og prester, og for øvrig saker som angår kirkens indre anliggender.

Som engere arbeidsutvalg for kirkerådet, fungerer Oslo biskop som formann, prestefoeningens landsleder og den i kirkerådet sittende kirkerettslærer.

Kirkedepartementet, kirkeavdelingen,

25 november 1944.

Sigmund Feyling.

Nordiskt kyrkoråd Sv.D. 13.1.45.

föreslår danska kyrkans primas.

Den danska kyrkans primas, biskop H. Fuglsang Damgaard, har, enligt Dansk presstjänst, officiellt framlagt förslag om bildandet av ett nordiskt kyrkoråd.

Rådet skulle bestå av såväl kyrkosom lekmän från alla de nordiska länderna — om möjligt utsedda av de olika ländernas högsta kyrkliga myndighet i samråd med biskoparna — med uteslutande uppgift att verka för det nordiska, kyrkliga samarbetet. Rådet skulle lämna råd och visa väg, understryker Köpenhamns biskop. Det borde uppta redan prövade former för samarbete och föra dessa vidare. Det borde verka med det givna målet att samordna de olika religiösa riktningarna i de nordiska länderna, så att dessa till slut komme att löpa samman i en bestämd punkt: Nordens kyrkliga enhet!

S:t Olov symbolen för nordisk enhet.

Svenska fornminnesföreningen sammanträdde talrikt på torsdagen under närvaro av kronprinsen. På programmet stod ett föredrag av landsantikvarien Nils Sundquist över ämnet "Sigtuna och Uppsala".

Sedan ordföranden professor Birger Nerman hälsat de närvarande välkomna samt erinrat om föreningens stundande jubileum, tog dr Sundquist till orda. Hans framställning gällde kristningsverket i Mälardalen, över vilket han gav en klar och åskådlig översikt, fylld av djärva teorier och bestickande slutledningar. Gentemot hittills gängse uppfattning gjorde han bl. a. gällande att S:t Olovs kyrka i Sigtuna med all sannolikhet var äldre än S:t Pers kyrka. Dyrkan av S:t Olov trängde från Norge över Jämtland ner i Mälartrakterna, där den också fick hjälpa till att bekämpa hedensdomens makt i Gamla Uppsala, vars tempel ansågs vara samtida med S:t Olovskyrkan i Sigtuna. S:t Olov ställdes fram som symbolen för den nordiska enhets-tanken!

En livlig diskussion vidtog efter föredraget och de många närvarande sakkuniga gingo hårt åt föredragshållarens teorier, samtidigt som deras fantasifulla djärvhet erkändes och uppskattades. Ordföranden tackade ytterligare dr Sundquist för hans fängslande översikt. Varpå mötesdeltagarna övergingo till den gemensamma sumpén.